

TAMPEREEN KAUPUNGIN LUKIOKOULUTUKSEN OPISKELUHUOLTOSUUNNITELMA 2026–2028

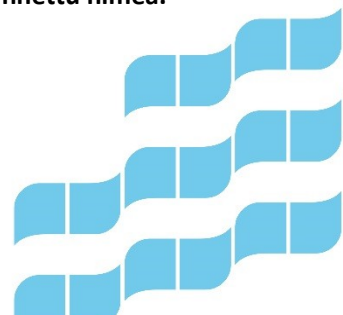
Johdanto Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.

1. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.

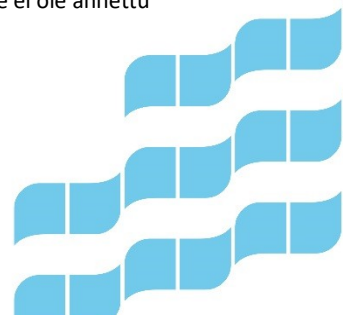
2. Lukioyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.

2.1. Yhteisöllinen opiskeluhoito..... Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.

2.2 Yhteisöllisyyden edistäminen ja osallisuus Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.

- 2.3 Lukiokohtainen yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä (YHR) **Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.**
- 2.4 Yhteistyö opintojen nivelvaiheessa, opiskelijan ohjauksessa sekä jatko-opintojen suunnittelussa **Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.**
- 2.5 Poissaolojen ennaltaehkäisystä, suunnitelmallisesta seurannasta ja poissaoloihin puuttumisesta **Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.**
- 2.6 Toimenpiteet tupakoinnin, nuuskaamisen ja päihteiden käytön ennaltaehkäisemiseksi, päihdeongelmiin puuttumiseksi ja päihdeongelmaisen hoitoon ohjausta varten **Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.**
- 2.7 Oppimisympäristöjen esteettömyyden, terveellisuuden, turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin turvaaminen **Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.**
- 3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoito).** Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.
- 3.1. Opiskelijan ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin **Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.**
- 3.2 Opiskeluhoollon tuki ja ohjaus kurinpitotilanteiden tai opiskeluoikeuden peruuttamisprosessin tai sen uhan yhteydessä **Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.**
- 3.3 Terveystarkastusten ja muun opiskeluterveydenhuollon toteuttamisessa tarvittava yhteistyö **Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.**
- 3.4 Opiskelijoiden terveydentilan tai toimintakyvyn muutoksista johtuvien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista edistävät toimenpiteet **Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.**
- 3.5 Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumisiksi **Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.**
- 3.6 Opiskelijan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen oppilaitoksen työpäivän aikana **Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.**
- 4. Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa** Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.
- 4.1 Opiskelijoiden, huoltajien, lukiokoulutuksen ja opiskeluhoitopalveluiden osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttamiseen **Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.**
- 4.2 Muu yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa **Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.**
- 4.3 Lukion henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä **Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.**
- 4.4 Yhteistyö muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten nuorisotoimen, lastensuojelun, poliisin sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa **Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.**
- 4.5 Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhoollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille **Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.**
- 5. Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä** Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.

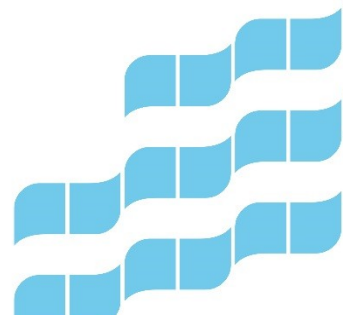
6. Toiminta äkillisissä kriisi-, uhka- ja vaaratilanteissa sekä erilaisissa häiriötilanteissa Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.
7. Lukiokoulutuksen opiskeluhoitosuunnitelman toteutuminen ja seuranta Virhe. Kirjanmerkille ei ole annettu nimeä.

Johdanto

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu on Pirkanmaan hyvinvointialueella. Tampereen kaupungin ylläpitämien lukioiden opiskeluhoollon suunnitelma on osa koulutuksen järjestäjän suunnitelmaa. Se sisältää opiskeluhoollotyön tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhoollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi. Tampereen kaupungin lukiokoulutuksessa on käytössä lukiokohtainen lukuvuosisuunnitelman opiskeluhoollto-osa, joka laaditaan lukuvuoden alkaessa opetushenkilöstön, opiskeluhoolltopalvelujen, opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa.

Lukioiden ja opiskelijoiden arjessa toteutuva opiskeluhoollto muodostuu kokonaisuudesta, jossa järjestämisvastuu kuuluu sekä Tampereen kaupungille että Pirkanmaan hyvinvointialueelle. Tampereen kaupunki on vastuussa opiskeluhoollon kokonaisuuden suunnitelmallisesta toteuttamisesta. Opiskeluhoollto järjestetään yhteistyössä kaupungin sekä hyvinvointialueen opiskeluhoolltopalveluista vastuussa olevien viranomaisten kanssa siten, että opiskeluhoolllostta muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus.

Suunnitelma on laadittu yhdessä lukioiden ja opiskeluhoollon henkilöstön sekä opiskelijoiden kanssa. Suunnitelman toteutumista seurataan ja sitä tarkistetaan tarvittaessa. Koulutuksen järjestäjän opiskeluhoolltosuunnitelma on osa kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa.

1. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista

Arvioon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä sekä opiskeluhoollon yhteistyössä tarvittavat resurssit. Kokonaistarpeen arviossa huomioidaan lukioden opiskelijamäärä, opiskelijoiden terveyteen ja hyvinvointiin sekä opiskeluyhteisöön ja oppimisympäristöihin liittyvät tarpeet. Arviossa huomioidaan opiskeluaikaa pidentävien opiskelijoiden, TUVA-opiskelijoiden, monikielisten opiskelijoiden sekä ylioppilastutkintoa varten myönnettyjen erityisjärjestelyiden oikeudet saaneiden opiskelijoiden lukumäärät ja osuudet.

Arvioon opiskeluhoollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhoitopalveluista kootaan tiedot lukiokohtaisen lukuvuosisuunnitelman opiskeluhoito-osassa. Arvion lisäksi koulutuksenjärjestäjä toimittaa ajantasaiset opiskelijaennusteet hyvinvointialueelle opiskeluhoollon palveluiden suunnittelua ja järjestämistä varten.

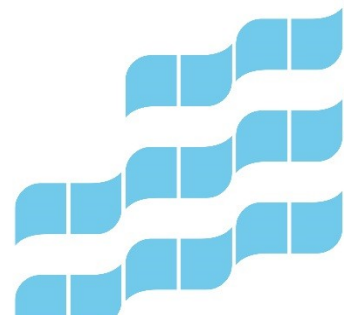
2. Lukioyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhoollon edistämiseksi

2.1. Yhteisöllinen opiskeluhoito

Yhteisöllisen opiskeluhoollon tavoitteena on edistää oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1225/2020 2 §).

Opiskeluhoitoa toteutetaan koulutuksenjärjestäjän sekä hyvinvointialueen monialaisena suunnitelmallisena yhteistyönä opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa sekä tarvittaessa muiden yhteistyötahojen kanssa. Yhteisöllistä opiskeluhoitoa toteuttavat kaikki opiskeluhoollon toimijat. Oppilaitoksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista. (Laki oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta 377/2022 3 § ja 4 §)

Yhteisöllinen opiskeluhoito pitää sisällään lukion toimintakulttuurin ja toimet, joilla edistetään opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä yhteisön hyvää vuorovaikutusta ja osallisuutta. Yhteisöllinen opiskeluhoito tukee lukion yhteisöä ja on ensisijainen opiskeluhoollon työmuoto. Siihen kuuluu myös lukion toimintavalmius poikkeus- ja kriisitilanteissa.

Yhteisöllisessä opiskeluhuollossa opiskelijalla ja huoltajalla on mahdollisuus osallistua ja tulla kuulluksi. Opiskelijat voivat osallistua lukioiden toimintaan ja kehittämiseen sekä ilmaista mielipiteensä opiskelijoiden asemaan liittyvissä asioissa.

Yhteisöllisen opiskeluhuollon periaatteet tulee jalkauttaa lukioissa osaksi toimintakulttuuria. Toimintaa ohjaavat ennaltaehkäisy ja varhainen puuttuminen. Hyvinvoinnin edistäminen edellyttää pitkäjänteistä ja suunnitelmallista työtä.

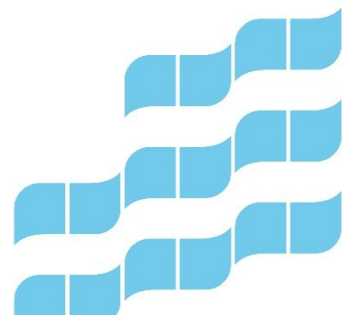
2.2 Yhteisöllisyyden edistäminen ja osallisuus

Yhteisöllisyydellä on suuri merkitys lukioyhteisön hyvinvoinnille. Yhteisöllisyyttä edistävät yhteiset opiskeluyhteisön tunnustamat arvot, yhteisesti noudatettavat järjestyssäännöt ja luottamuksen ilmapiiri, jota luovat mm. avoin keskustelukulttuuri ja toimiva sisäinen viestintä. Yhteisöllisyys toteutuu onnistuneesti vain, jos kaikki opiskeluyhteisön jäsenet (opiskelijat, henkilökunta ja johto) edistävät sitä suunnitelmissa, päätöksissä ja arjessa. Arjen tasolla yhteisöllisyyden kokemus syntyy opiskelijalle mm. siitä, että lukion henkilökunta ja muut opiskelijat huomioivat hänen läsnäolonsa myönteisesti.

Yhteisöllisyyden kokemuksen kannalta opiskelijan tärkein viiteryhmä on oma opiskeluryhmä. Turvallinen ryhmä edistää oppimista, luovuutta, mielipiteiden ja tunteiden ilmaisua sekä nuoren kehitystä omaksi itsekseen sekä ehkäisee kiusaamista. Ryhmänohjaaja ja ryhmän opettajat ovat ryhmiensä asiantuntijoita ja vastaavat osaltaan turvallisesta, opiskelua tukevasta ilmapiiristä. Heidän tehtävänä on panostaa ryhmäytymiseen erityisesti opintojen alussa ja pitää sitä yllä sekä puuttua ryhmässä ilmeneviin ongelmatilanteisiin. Ryhmää on tärkeää vahvistaa sen eri vaiheissa, esimerkiksi pidempien opiskelutaukojen jälkeen tai periodien vaihtuessa. Uuden opintojakson alkaessa opettaja kiinnittää huomiota ryhmän toimivuuteen. Lukion yhteiset tapahtumat ja juhlat ovat keskeinen osallisuutta ja yhteisöllisyyttä lisäävä elementti. Osallisuutta edistävät myös opiskelijakuntatoiminta, tuutoritoiminta sekä kehittäjäopiskelijat. Osallisuutta tukevat opiskelija- ja huoltajakyselyt sekä muut palautteet.

2.3 Lukiokohtainen yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä (YHR)

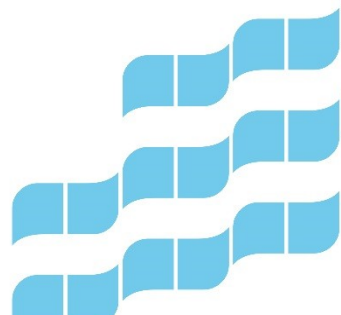
Yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintaa suunnittelee monialainen YHR. Ryhmä koostuu opiskeluhuollosta vastaavasta rehtorista tai apulaisrehtorista, terveydenhoitajasta, psykologista, kuraattorista, erityisopettajasta, opinto-ohjaajasta, opettajien edustajasta sekä

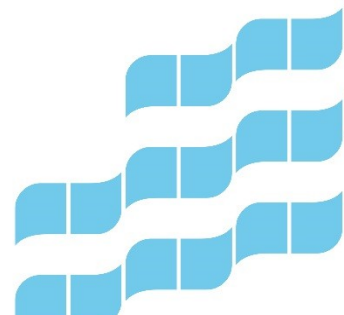
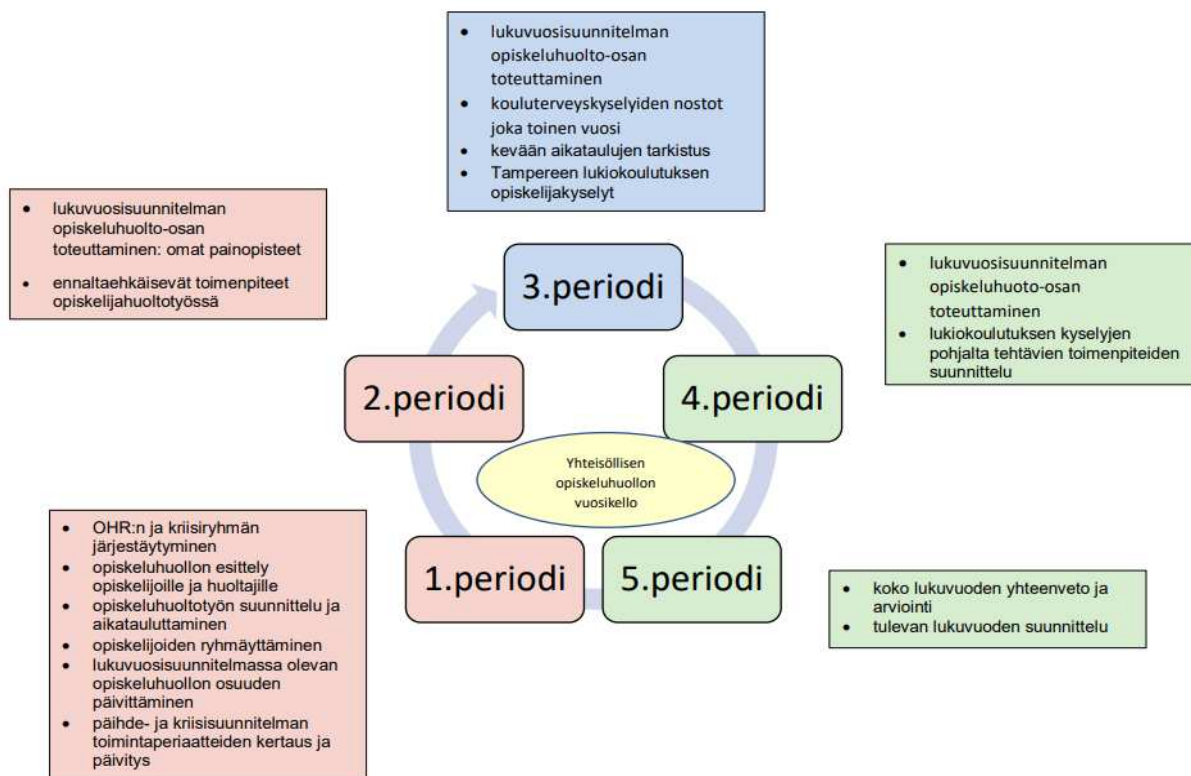
opiskelijoiden ja huoltajien edustajista. Ryhmään voidaan kutsua myös muiden toimijoiden edustajia. Ryhmän kutsuu koolle rehtori tai apulaisrehtori.

Ryhmä kokoontuu lukuvuoden aikana kerran periodissa. Sen keskeisin tehtävä on huolehtia lukioyhteisön kokonaisvaltaisesta hyvinvoinnista. Ryhmä suunnittelee ja toteuttaa hyvinvointia edistäviä ja ylläpitäviä toimenpiteitä, arvioi niiden riittävyyttä ja kehittää toimintaa tarpeen mukaan. Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä päivittää vuosittain lukuvuosisuunnitelmassa olevan opiskeluhoollon osuuden.

Lukuvuosittaista suunnittelua tukemaan on laadittu yhteisöllinen opiskeluhoollon vuosikello. Yhteisöllisessä opiskeluhoitoryhmässä käsitellyt asiat dokumentoidaan. Painopisteet määritellään koulutuksenjärjestäjän ja opiskeluhoollon yhteisessä osuudessa ja lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmassa Tampereen kaupungin strategian mukaan.

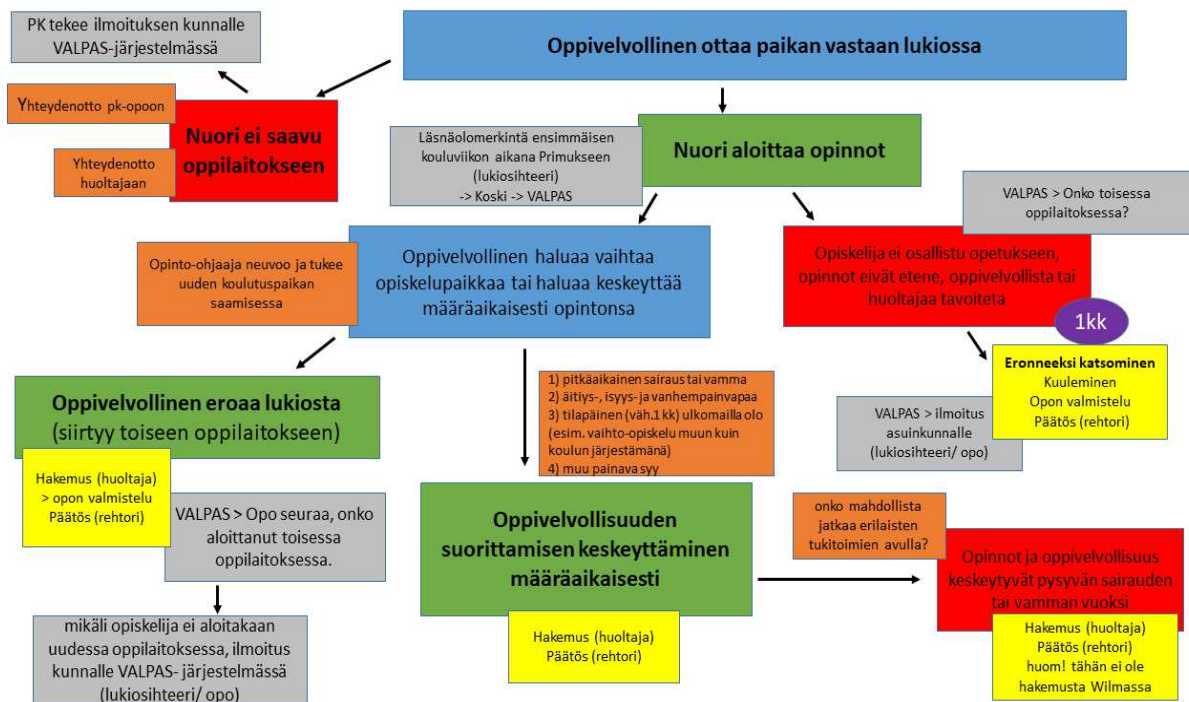

Opiskeluhouonon vuosikello

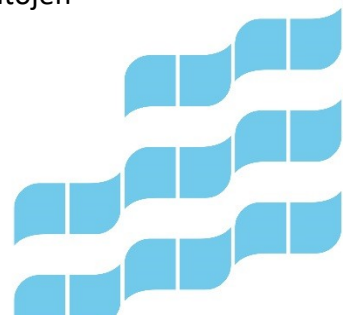
2.4 Yhteistyö opintojen nivelvaiheessa, opiskelijan ohjauksessa sekä jatko-opintojen suunnittelussa

Opintojen nivelvaiheessa tehdään yhteistyötä tarvittavien tahojen kanssa. Yhteistyötahoja ovat mm. perusopetus, tutkintoon valmentava koulutus ja työpajatoiminta. Tietoa siirretään perusopetuksesta toiselle asteelle tiedonsiirtolomakkeella ja tarvittaessa järjestetään palaveri. Tiedonsiirrosta vastaa pääsääntöisesti erityisopettaja ja/tai opinto-ohjaaja. Jatko-opintojen suunnittelusta ja ohjauksesta vastaa opinto-ohjaaja. Yhteistyö on tarvittaessa kiinteää Tampereen kaupungin oppivelvollisuustiimin kanssa. Alla kuvattuna oppivelvollisuuden valvonta ja ohjaus Tampereen kaupungin lukioissa.

2.5 Poissaolojen ennaltaehkäisystä, suunnitelmallisesta seurannasta ja poissaoloihin puuttumisesta

Opiskelija tulee osallistua lukion opetukseen ja muuhun toimintaan. Keskeisiä opintojen keskeytymistä ehkäiseviä tekijöitä ovat hyvä opiskelumotivaatio ja opiskelijan kokonaisvaltainen hyvinvointi. Lukion turvallinen, myönteinen ja yhteisöllinen ilmapiiri tukevat opintojen edistymistä ja sitoutumista opiskeluun. Opintojen keskeytymisen taustalla olevia

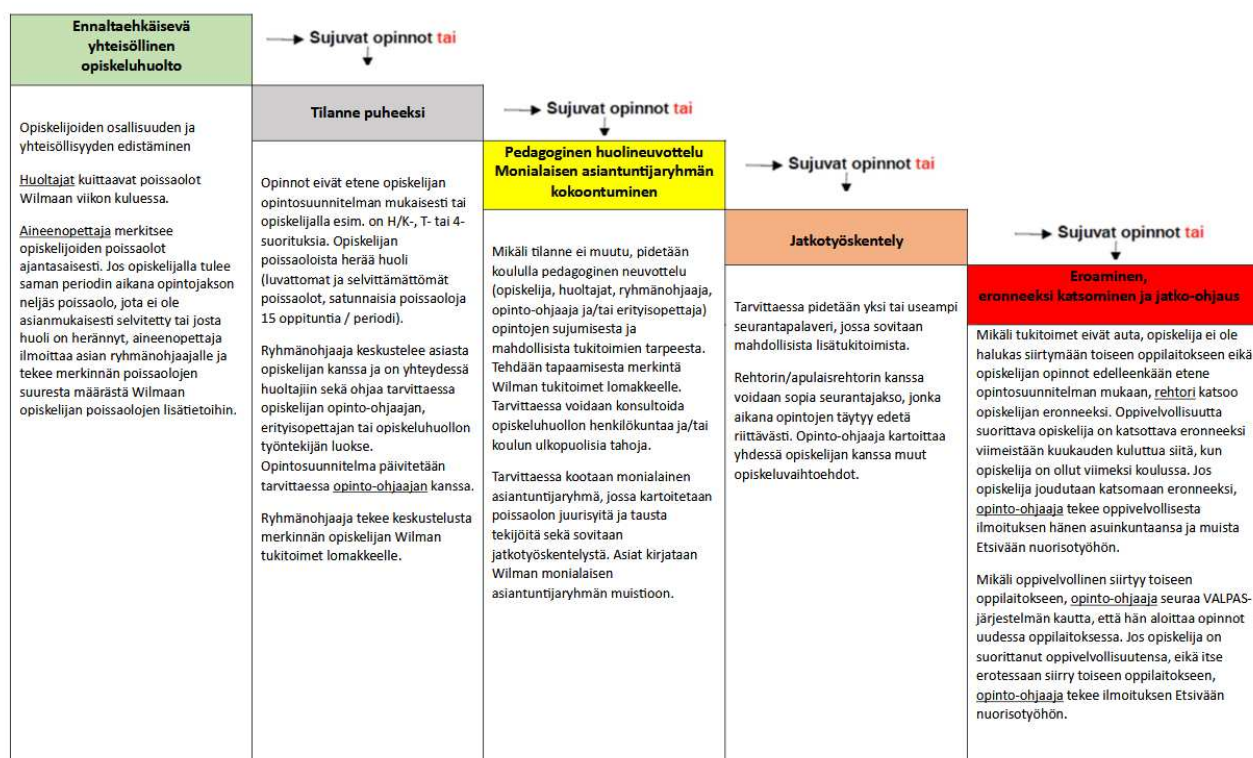
tekijöitä ovat esimerkiksi epärealistiset käsitykset opintojen vaativuudesta, elämänhallinnan haasteet, kiusaaminen ja yksinäisyys sekä psyykkisen ja fyysisen terveydentilan haasteet. Lukio voi ennaltaehkäistä opintojen keskeytymistä varhaisella poissaoloihin puuttumisella, järjestämällä riittävää tukea opiskeluun sekä tekemällä tiivistä yhteistyötä huoltajien ja yhteistyöverkostojen kanssa. Mikäli opiskelijalla ilmenee haasteita opetukseen osallistumisen suhteen ja tarvitaan opintojen keskeytymistä ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä, niiden tavoitteena on, että opiskelija suorittaa opintojaan omassa lukiossaan.

Poissaoloihin puuttuminen

Opiskelijoiden poissaolojen seuraaminen ja niihin puuttuminen on ennaltaehkäisevää opiskeluhoitotyötä. Opettajat seuraavat opiskelijoiden poissaoloja säännöllisesti lukiokoulutuksen toimintamallin mukaisesti.

Työjärjestyksen keventäminen ja vaihtoehtoiset suorittamisen mahdollisuudet ehkäisevät opintojen keskeytymistä ja syrjäytymistä monissa tilanteissa. Haasteisiin opintojen suorittamisessa tulee puuttua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Opintojen etenemisen seuraaminen ja poissaoloihin puuttuminen Tampereen kaupungin lukiokoulutuksessa

LASTENSUOJELUILMOITUS TARVITTAESSA KOKO PROSESSIN AJAN

Tukitoimet lukio-opinnoissa

Oppimisen tuessa pääpaino on matalan kynnyksen ennalta ehkäisevässä tuessa. Opiskelijalla on oikeus saada tukea opetushenkilöstöltä henkilökohtaisen opintosuunnitelman laatimiseen (Lukiolaki 714/2018 26 §). Oppimisvaikeuksia kokevalla opiskelijalla on oikeus saada oppimisen tukea, jos hänellä on vaikeuksia suoriutua opinnoistaan (Lukiolaki 714/2024 28 §).

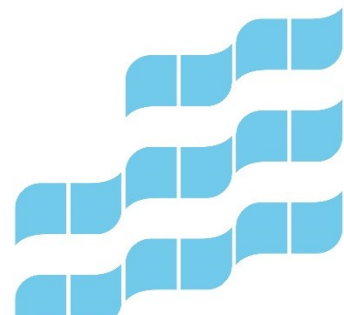
Tavoitteena on tukea opiskelijaa lukio-opintojen suorittamisessa, edistää hänen hyvinvointiaan ja jaksamistaan sekä ohjata häntä jatko-opintoihin hakeutumisessa. Tuki järjestetään opiskelijan yksilölliset lähtökohdat, vahvuudet ja kehitystarpeet huomioon ottaen. Tukea on oikeus saada riippumatta tuen tarpeen syystä, kuten tilapäisestä opinnoissa jälkeen jäämisestä, oppimisen vaikeuksista, tarkkaavuuden haasteista, puutteellisista opiskelutaidoista tai sosiaaliseen tilanteeseen ja mielenterveyteen liittyvistä tekijöistä.

Tukitoimet toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Tuen tarvetta arvioidaan opintojen alussa ja säännöllisesti opintojen edetessä. Tukitoimet kirjataan opiskelijan pyynnöstä henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Oppimisen tuki voi toteutua erilaisina pedagogisina ratkaisuin, monipuolisena opinto-ohjauksena, ryhmänohjaajan tukena, tukiopetuksena sekä hyödyntämällä opintojen valintamahdollisuuksia. Tukea voidaan toteuttaa myös eri toimijoiden yhteistyönä, esimerkiksi paja- tai pienryhmätoimintana.

Tukea tarvitsevan opiskelijan työskentelyä, oppimista ja osaamista arvioidaan monipuolisesti lukion opetussuunnitelman arviointikriteerien mukaisesti.

Erityisopettajan tehtävä on tukea opiskelijaa oppimiseen ja lukio-opintojen suorittamiseen liittyvissä vaikeuksissa (esim. lukivaikeus, ADD/ADHD). Erityisopettaja tekee luki-testit kaikille lukion aloittaville opiskelijoille ja laatii tarvittaessa lukilausunnon. Lisäksi hän arvioi tuen tarpeen, antaa ohjausta lausuntoihin ja erityisjärjestelyihin liittyen lukioaikana ja ylioppilaskirjoituksia varten, ohjaa ja opettaa opiskelutaitoja sekä tekee moniammatillista yhteistyötä. Erityisopetus voi olla erityisopettajan antamaa aineenopetusta tukevaa opetusta.

Jos erityisopettajan ja opetushenkilöstön tarjoamat ennakoivat tukitoimet eivät ole riittäviä, tehdään opiskelijaa koskeva tuen tarpeen suunnitelma ja lukion rehtori koulutuksen järjestäjän edustajana tekee hallintopäätöksen opiskelijalle erityisopettajan antamasta, todennettujen oppimisvaikeuksien

perusteella annettavasta erityisopetuksesta. Opiskelijaa ja alaikäisen opiskelijan huoltajaa tai laillista edustajaa kuullaan ennen päätöksen tekemistä (Lukiolaki 714/2018 28 b §).

Opiskelu voidaan järjestää tavanomaisesta poikkeavalla tavalla opiskelijan toiveesta, jos siihen on perusteltu syy, joka liittyy opiskelijan sairauteen, vammaan tai muuhun terveydentilaan (Lukiolaki 714/2018 29 §).

2.6 Toimenpiteet tupakoinnin, nuuskaamisen ja päihteiden käytön ennaltaehkäisemiseksi, päihdeongelmiin puuttumiseksi ja päihdeongelman hoitoon ohjausta varten

Lukion tavoitteena on ohjata opiskelijoita terveellisen elämäntavan piiriin. Tupakoinnin, alkoholin ja päihteiden käyttöön liittyviä terveydellisiä ja muita haittatekijöitä käydään läpi erityisesti terveystiedon oppisisällöissä. Lukio voi myös pyytää ulkopuolisia asiantuntijoita puhumaan opiskelijoille tupakoinnin ja päihteidenkäytön haitoista. Opiskeluterveydenhuollossa päihteiden, pelaamisen ja sosiaalisen median käytön kartoittaminen kuuluu osana nuorten terveystarkastuksiin ja terveystapaamisiin.

Ohjeistukset löytyvät erillisestä Toisen asteen koulutuksen päihdeettömyyssuunnitelmasta.

2.7 Oppimisympäristöjen esteettömyyden, terveellisuuden, turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin turvaaminen

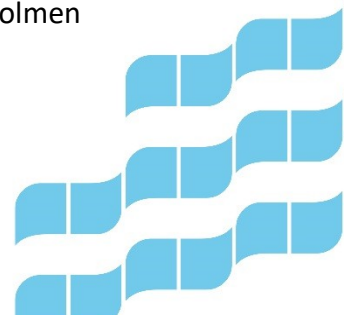
Hyvinvoiva opiskeluyhteisö ja tarkoituksenmukaiset, turvalliset sekä terveelliset fyysiset oppimisympäristöt ovat merkittävä osa opiskelijan opiskelukyvyn ylläpitoa ja edistämistä.

Oppilaitosten terveellisyydestä ja turvallisuudesta sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnista huolehtiminen on laaja, monialaista asiantuntemusta edellyttävä tehtävä, joka on annettu useiden eri viranomaisten vastuulle.

Oppilas - ja opiskelijahuoltolaki tuo opiskeluympäristöstä ja yhteisön hyvinvoinnista huolehtimisen kaikkien oppilaitoksissa työskentelevien tehtäväksi yhteisöllisessä opiskeluhuollossa.

Terveydenhuoltolaki velvoittaa koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa toteuttamaan oppilaitostarkastukset säännöllisesti yhdessä muiden viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaitosympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja hyvinvointia kartoitetaan kolmen

vuoden välein tehtävän oppilaitoksen monialaisen tarkastuksen yhteydessä. Tarkastusten järjestelyjä organisoi Tampereen kaupungin ympäristöterveys, joka laatii vuosittain tarkastusaikataulun yhteistyössä työterveyshuollon, oppilaitosten ja opiskeluterveydenhuollon edustajien kanssa. Tarkastus tehdään yhteistyössä oppilaitoksen henkilöstön, opiskelijoiden edustuksen, opiskeluterveydenhuollon, terveystarkastajan, työsuojeluhenkilöstön, ympäristöterveyden, rakennuksen ylläpitäjän ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kanssa. Aluehallintovirasto suorittaa yksikkökohtaisen työsuojelutarkastuksen 2–3 vuoden välein. Tarkastuksessa käydään läpi mm. työn vaarojen selvittäminen ja arviointi, työterveyshuollon järjestäminen, työterveyshuollon työpaikkaselvitys sekä työpaikan edustajien esille tuomat asiat.

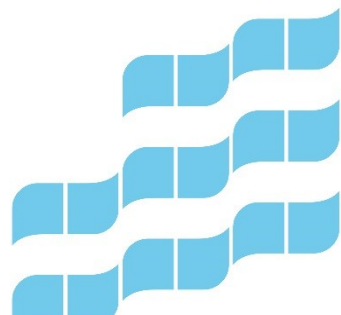
Oppilaitoksissa tehdään palotarkastus säännöllisesti. Tarkastuksen yhteydessä käydään läpi yksikön turvallisuusjohtaminen, onnettomuusriskien hallinta, turvallisuuteen liittyvät asiakirjat (pelastussuunnitelma), rakenteellinen paloturvallisuus, turvallisuustekniikka sekä yksikön turvallisuusviestintä ja -osaaminen. Koulurakennusten kuntoa seurataan säännöllisissä kiinteistöön liittyvissä tarkastuksissa.

Opiskelijan turvallisuutta ja opiskelun esteetöntä sujumista tuetaan lukiokoulutuksen järjestyssäännöillä ja lukioden omilla ohjeilla, joilla edistetään lukion sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä lukioyhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Opiskeluun liittyvien matkojen, kuljetusten ja odotusaikojen osalta opiskelijat noudattavat yleisiä liikenneohjeita, lukiokoulutuksen järjestyssääntöjä ja lukioden omia ohjeita.

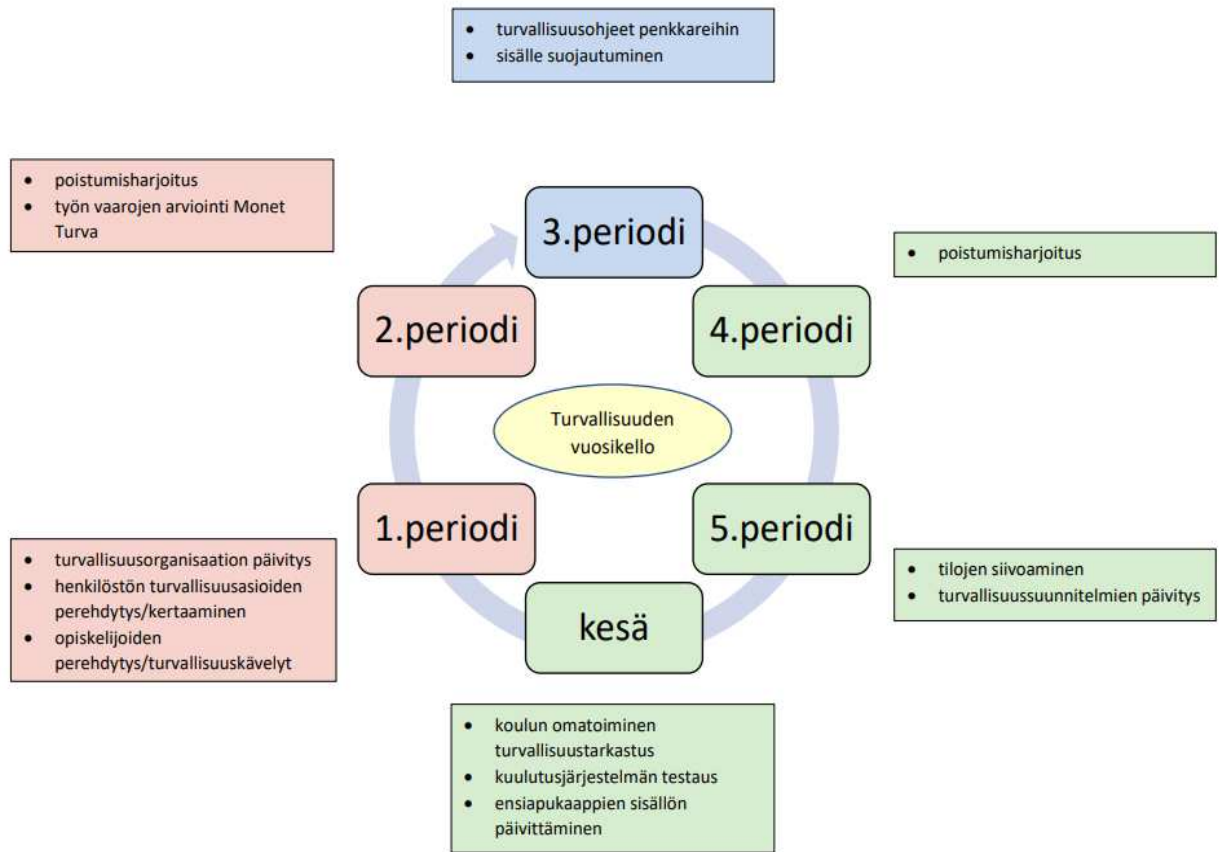
Tapaturmien ehkäiseminen ja ensiavun järjestäminen

Tapaturmien ehkäiseminen on lukion ja sen koko henkilöstön vastuulla (valaistus, ehjät rakenteet ja laitteet, työtavat ja suojavarusteet ja niiden käytön opettaminen opiskelijoille jne.) Lisäksi huolehditaan siitä, että opiskelija tietää keskeiset terveys- ja turvallisuusriskit sekä osaa ja motivoituu suojautumaan niiltä. Tästä vastaavat sekä lukion henkilöstö että opiskeluterveydenhuolto.

Paikalla oleva opetushenkilöstö antaa ensiapua tapaturmissa ja hälyttää tarvittaessa vakavissa tilanteissa apua hätänumerosta. Lukioista löytyy asianmukaiset ensiaputarvikkeet. Jatkoahoito on järjestetty lukion vakuutuksen turvin. Lukion toimistossa annetaan ohjeet ja täytetään vakuutustodistus.

Turvallisuuden vuosikello

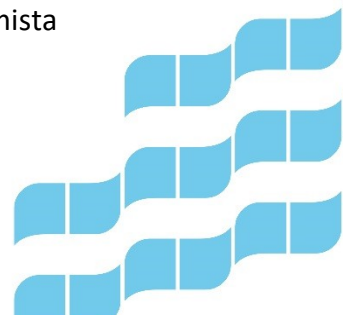

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)

3.1. Opiskelijan ohjaaminen opiskeluhooltopalveluihin

Yksilökohtaisella opiskelijahuollolla tarkoitetaan opiskelijalle annettavia opiskelijaterveydenhuollon palveluja, psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä opiskelijaa koskevaa monialaisen asiantuntijaryhmän (MAR) toimintaa.

Opiskelijan opiskeluhoollollisen tuen tarpeen selvittäminen ja järjestäminen edellyttävät usein yhteistyötä opetushenkilöstön ja opiskeluhooltopalvelujen toimijoiden kesken. Monialainen asiantuntijaryhmä (MAR) kootaan tapauskohtaisesti opiskelijan tueksi silloin, kun hänen asiansa varhaiseen selvittelyyn ja hoitamiseen tarvitaan eri alojen asiantuntijoiden osaamista

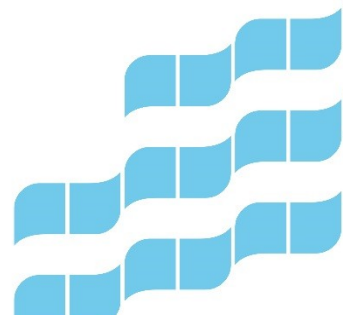
ja etenkin silloin, kun tarvitaan opetushenkilöstön ja opiskeluhuoltopalvelujen välistä yhteistyötä ja osaamisen yhdistämistä. Ryhmän työskentely perustuu opiskelijan suostumukseen ja ryhmän kokoonpanosta sovitaan tapauskohtaisesti. Työskentelystä tehdään kirjaukset opetuksen järjestäjän ylläpitämään opiskeluhuoltorekisteriin.

Jos lukion työntekijä arvioi, että opiskelija tarvitsee opiskeluvaikeuksien tai psyykkisten ja/tai sosiaalisten vaikeuksien vuoksi opiskeluhuollon tukea, on hänen otettava viipymättä yhteyttä opiskeluhuoltoon lukiokoulutuksen toimintamallin mukaisesti.

- 1) Lukion työntekijä keskustelee huolestaan opiskelijan kanssa. Yhteydenotto opiskeluhuoltoon tehdään yhdessä opiskelijan kanssa.
 - Jos tämä on mahdotonta, tiedotetaan opiskelijaa yhteydenotosta. Hänelle varataan mahdollisuus keskustella psykologin tai kuraattorin kanssa yhteydenottoon liittyvistä syistä seitsemän työpäivän sisällä, kiireellisissä tapauksissa samana tai seuraavana päivänä.
 - Kiireellisyyden arvioi opiskelu- tai terveydenhuollon henkilökunta.
- 2) Opiskelijan huoltajalle on annettava tieto yhteydenotosta opiskeluhuoltoon.
 - Huoltajalle voidaan jättää ilmoittamatta, mikäli opiskelijalla on erityisen painava syy kieltää huoltajan tiedottaminen.
 - Huoltajaa on kuitenkin tiedotettava yhteydenotosta, mikäli on selvästi opiskelijan edun vastaista jättää se tekemättä.
 - Arvion opiskelijan edun toteutumisesta tekee psykologi, kuraattori tai terveydenhoitaja.
- 3) Opiskeluhuollon palvelut ovat opiskelijalle aina vapaaehtoisia.
 - Opiskelijalla on oikeus myös kieltäytyä hänelle tarjotusta opiskeluhuollon tuesta.
 - Opettaja voi kuitenkin aina konsultoida opiskeluhuoltoa opiskelijan asiassa.
 - Jos opiskelija ei ole tietoinen opettajan huolesta, tulee konsultointi tehdä ilmaisematta opiskelijan henkilötietoja.

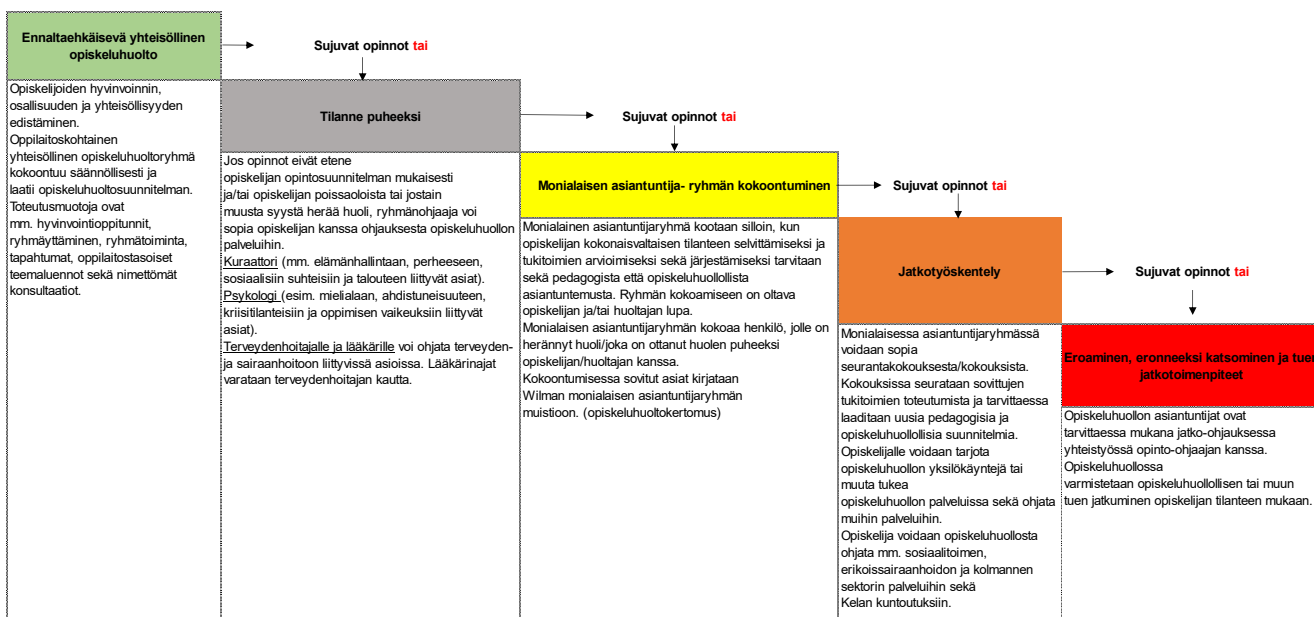
Monialaisen asiantuntijaryhmän (MAR) toiminta

- 1) Suullinen suostumus opiskelijalta (tai huoltajalta, jos opiskelija ei pysty arvioimaan suostumuksen merkitystä) ryhmän kokoamiseksi.
- 2) Asiantuntijaryhmän kokoonkutsuja toimii vastuuhenkilönä, joka vastaa prosessin eteenpäin viemisestä, sen kirjaamisesta sekä loppuun saattamisesta.
 - a. Vastuuhenkilön lisäksi myös muut monialaisen asiantuntijaryhmän jäsenet saavat tarvittaessa tehdä kirjauksia opiskeluhuoltokertomukseen.

- b. Opiskeluterveydenhuolto, psykologit ja kuraattorit kirjaavat omiin tietojärjestelmiinsä.
- 3) Pidetään neuvottelu, jossa käydään läpi opiskelijan tilanne ja sovitaan jatkotoimenpiteistä.
- 4) Neuvottelusta tehdään kirjaus opiskeluhuoltokertomukseen.

Opiskelijahuollon portaat Tampereen kaupungin lukiokoulutuksessa

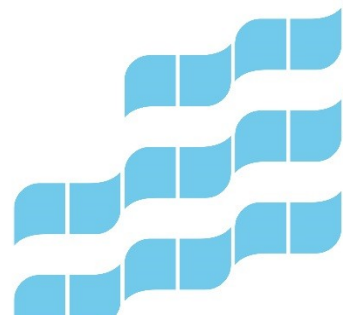

LASTENSUOJELUILMOITUS TARVITTAESSA JOKAISessa VAIHEESSA:

Jokaisella oppilaitoksen työntekijällä on velvollisuus tehdä lastensuojeluilmoitus opiskelijan kotikuntaan viipymättä, jos on tehtävässään saanut tietää lapsesta/nuoresta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä. (Lastensuojelulaki 25 §) Lastensuojeluilmoitus, THL.
Tarvittaessa voi aina konsultoida opiskeluhuollon henkilöstöä.

Opiskeluhuoltokertomuksen laatiminen ja säilytys

Opiskeluhuoltokertomus on monialaisen asiantuntijaryhmän laatima muistio. Siihen kirjataan yksittäisen opiskelijan

- nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen tai muutoin vajaavaltaisen opiskelijan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot.
- asian aihe ja vastuuhenkilö.
- tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet.
- opiskeluhuoltoryhmän kokouksessa käsiteltävän asian tiedot, kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa, kokouksessa tehdyt päätökset, päätösten toteuttamissuunnitelma sekä toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.
- tilanteessa toteutetut toimenpiteet.
- asiassa tehdyn kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa.

Jos sivulliselle annetaan opiskeluhuoltokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä, mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

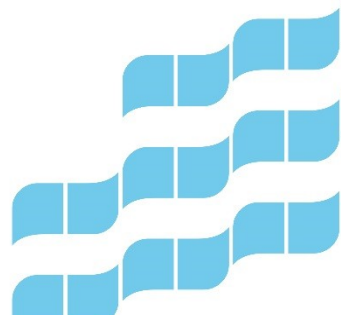
Muistiota säilytetään koulutuksenjärjestäjän ylläpitämässä opiskeluhuollon rekisterissä. Rekisterin vastuuhenkilö on lukiokoulutuksen johtaja.

3.2 Opiskeluhuollon tuki ja ohjaus kurinpitörangaistusten tai opiskeluoikeuden peruuttamisprosessin tai sen uhan yhteydessä

Opiskelijan tuen ja monialainen yhteistyön tarve arvioidaan tapauskohtaisesti.

3.3 Terveystarkastusten ja muun opiskeluterveydenhuollon toteuttamisessa tarvittava yhteistyö

Terveystarkastuksen tarkastus järjestetään kaikille lukiolaisille yleensä heidän ensimmäisenä opiskeluvuotenaan. Lääkärintarkastus tehdään tarvittaessa ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuotena. Opiskeluterveydenhuolto tekee tarvittavaa yhteistyötä Puolustusvoimien kanssa kutsuntatarkastusten osalta. Vuodesta 2027 alkaen opiskeluterveydenhuollon terveystarkastukseen yhdistetään oppivelvollisilla kutsuntojen ennakkoterveystarkastus. Toisen asteen terveystarkastus- ja kutsuntatarkastusprosessiin kuuluu sekä terveydenhoitajan että lääkärin osuudet ja ne ovat kutsuntavelvolliselle opiskelijalle velvoittavia. Kaikille kutsuntavelvollisille toisen asteen opiskelijoille toteutetaan opiskeluterveydenhuollossa terveystarkastus ensimmäisen tai toisen opiskeluvuoden aikana.

3.4 Opiskelijoiden terveydentilan tai toimintakyvyn muutoksista johtuvien ja muiden ongelmien varhaista tunnistamista edistävät toimenpiteet

Jos opiskelijalla on huolta omasta psyykkisestä hyvinvoinnistaan, esim. jännitys-, ahdistus-, tai masennusoireita tai elämäntilanteeseen liittyvä kriisi, terveydenhoitajan käynneillä kartoitetaan tilannetta kokonaisvaltaisesti, tehdään yhdessä hoitosuunnitelma ja arvioidaan lääkäriaajan tarve. Hoitosuunnitelma voi sisältää esim. ryhmähoitojakson tai keskusteluhoitojakson terveydenhoitajalla, psykiatrisella sairaanhoitajalla tai psykologilla. Ryhmätarjonta vaihtelee jonkin verran lukukausittain. Opiskeluterveydenhuollon terveydenhoitajaan voi ottaa yhteyttä kaikissa seksuaaliterveyteen liittyvissä asioissa, esim. silloin, kun ehkäisyn aloittaminen on ajankohtaista.

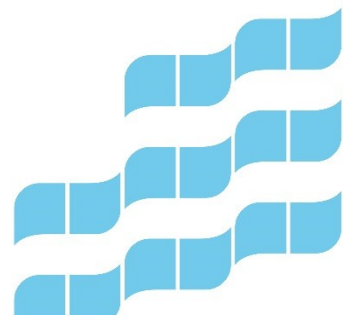
3.5 Opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalveluiden järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

Terveydenhoitajalle tulee varata aika opiskelijahallinto-ohjelman kautta, puhelimitse tai sähköisellä ajanvarauksella. Terveydenhoitaja järjestää lukioilla myös walk-in -vastaanottoa ilman ajanvarausta. Opiskeluterveydenhuollon lääkärille varataan aika terveydenhoitajan kautta.

3.6 Opiskelijan sairauden vaatiman hoidon, erityisruokavalion tai lääkityksen järjestäminen oppilaitoksen työpäivän aikana

Tarvittava erityisruokavalio toteutetaan lukioissa erityisruokavaliosta annetun selvityksen perusteella. Selvityksen tekee lääkäri, ravitsemusterapeutti tai terveydenhoitaja e-lomakkeella. Lomake täytetään ruoka-allergiasta, keliakiasta, sairauden hoitoon tarkoitettusta tai muusta poikkeavasta ruokavaliosta sekä vegaaniruokavaliosta. Muita kasvisruokavalioita ja laktoositonta ruokavaliota ei tarvitse ilmoittaa, ellei niitä erikseen pyydetä. Jos e-lomakkeelle kirjautuminen ei onnistu, terveydenhuolto täyttää pdf-lomakkeen. Opiskelija toimittaa itse selvityksen lukion ruokalaan. Opiskelijan tulee ilmoittaa poissaolostaan ruokalaan, jotta erityisaterian toimittamista ei keskeytetä.

Opiskelija huolehtii itse säännöllisestä lääkityksestään opiskelupäivän aikana. Mikäli opiskelija sairastuu kesken päivän, opettaja antaa luvan lähteä kotiin lepäämään.

Tapaturmista on erillinen ohjeistus.

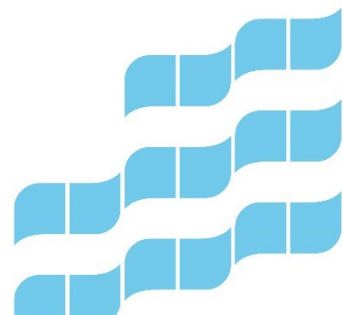
4. Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

4.1 Opiskelijoiden, huoltajien, lukiokoulutuksen ja opiskeluhoiltopalveluiden osallisuus opetuksen järjestäjän opiskeluhoilto-suunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttamiseen

Tampereen kaupungin lukiokoulutuksen opiskeluhoilto-suunnitelma rakentuu yhteisestä osiosta sekä koulutuksen järjestäjäkohtaisista suunnitelmista. Lukiokoulutuksen opiskeluhoillon suunnitelma sisältää kuvaukset yhteisistä opiskeluhoillon käytänteistä sekä yhteenvedot lukiokohtaisista lukuvuosisuunnitelman opiskeluhoillon osuuksista, joiden laadintaan ja arviointiin opiskelijat, huoltajat, opetushenkilöstö sekä opiskeluhoiltopalveluiden ammattihenkilöt osallistuvat vuosittain. Opiskelijat, huoltajat, opetushenkilöstö sekä opiskeluhoiltopalveluiden toimijat voivat osallistua lukiokoulutuksen opiskeluhoillon suunnitelman laadintaan myös siten, että he saavat suunnitelman luonnoksen luettavakseen ja kommentoitavakseen. Yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttamista on kuvattu kaupungin koulutuksen järjestäjän opiskeluhoilto-suunnitelman yhteisessä osiossa.

4.2 Muu yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajiensa kanssa

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen toteuttaminen edellyttää pääsääntöisesti yhteistyötä opiskelijan ja huoltajan kanssa ja opetushenkilöstön ja opiskeluhoillon ammattilaisten kesken. Yhteistyössä tarvitaan hyvää vuorovaikutusta ja luottamusta. Opiskeluhoillon palvelujen vastaanottaminen on opiskelijalle ja huoltajalle vapaaehtoista. Opiskelijalla on subjektiivinen oikeus käyttää opiskeluhoillon palveluita. Huoltaja ei voi kuitenkaan estää opiskelijaa käyttämästä

opiskeluhuollon palveluita.

Opiskelijan ja huoltajan roolit ja vastuut opiskeluhuollossa:

Opiskelija

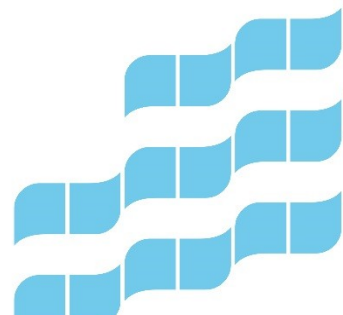
- ✓ Opiskelijan on osallistuttava opetukseen.
- ✓ Opiskelijalla on oikeus saada tukea opiskeluunsa ja koulunkäyntiinsä opiskeluhuollon henkilöstöltä.
- ✓ Opiskelijalla on oikeus saada psykologin tai kuraattorin keskusteluapua viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä, kiireellisessä tapauksessa samana tai seuraavana työpäivänä.
- ✓ Opiskelijalla on oikeus päästä terveydenhoitajan vastaanotolle myös ilman ajanvarausta walk-in -palvelun kautta.
- ✓ Opiskelijalla on oikeus saada opiskeluhuollon palveluja, vaikka huoltaja sen kieltäisikin.

Huoltaja

- ✓ Oppivelvollisen huoltajan on huolehdittava siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua.
- ✓ Huoltajan velvollisuus on ilmoittaa ryhmänohjaajalle nuoren koulunkäyntiin vaikuttavista asioista.
- ✓ Huoltaja on nuorensa tärkein kasvattaja. Huoltajan on tärkeää toimia lukion kasvatuskumppanina nuorensa lukiovuosien aikana.
- ✓ Huoltajan velvollisuus on ilmoittaa epäkohdista, mikäli opiskeluhuolto ei toimi/toteudu ilmoitetulla tavalla.

Ryhmänohjaaja on ensisijainen yhteydenpitäjä kodin ja koulun välillä. Tarvittaessa huoltajat osallistuvat monialaisen asiantuntijaryhmän työskentelyyn. Huoltajilla on edustus yhteisöllisessä opiskeluhuoltoryhmässä.

Yhteydenpito lukion ja huoltajien kesken on monikanavaista. Opiskelun aikana huoltajille järjestetään kotiväeniltoja, avoimien ovien päiviä ja valmistumisjuhlia.

Huoltaja pystyy seuraamaan poissaoloja ja opintojen etenemistä opiskelijahallinto-ohjelman kautta. Sitä käytetään myös kodin ja lukion väliseen viestintään.

4.3 Lukion henkilöstön perehdytys ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä

Lukion henkilöstöä perehdytetään Tampereen kaupungin opiskeluhoitosuunnitelman yhteiseen osioon ja lukiokoulutuksen opiskeluhoollon suunnitelmaan. Opiskeluhoollon monialainen ohjausryhmä tarkastelee kaupungin tasolla opiskeluhoollon toteuttamiseen liittyvän koulutuksen tarvetta ja pyrkii vastaamaan tarpeeseen.

4.4 Yhteistyö muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa kuten nuorisotoimen, lastensuojelun, poliisin sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa

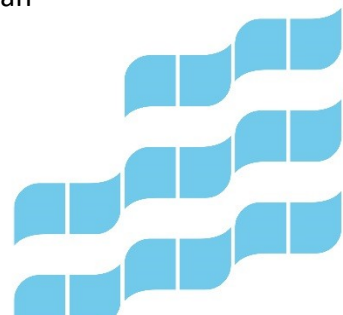
Jokaisen lukion työntekijän velvollisuus on:

- konsultoida lastensuojelua havaitessaan lastensuojelullisen huolen ja tehdä tarvittaessa lastensuojeluilmoitus (Pirkanmaan hyvinvointialueen lastensuojelupäivystys: puh. 040 568 5520 klo 9.00–15.00, muina aikoina sosiaali- ja kriisipäivystys: puh. 0500 625 990)
- konsultoida poliisia epäillessään rikosta (puh. 0295 419 800 arkisin klo 8.00–16.15)

Yhteistyötä tehdään laajasti ja monialaisesti lainsäädännön edellyttämällä tavalla muun muassa sosiaalitoimen, poliisin, erikoissairaanhoidon, Tampereen nuorisotoimen, Etsivän nuorisotyön, Ohjaamon, seurakunnan sekä kolmannen sektorin toimijoiden kanssa.

Lukiokoulutuksessa huomioidaan erityisesti seuraavat velvollisuudet:

- 1) Oppivelvollisen keskeyttäessä lukio-opinnot varmistetaan, että opiskelija siirtyy toisen oppilaitoksen opiskelijaksi. Tarvittaessa ollaan yhteydessä oppivelvollisuuskoordinaattoriin.
- 2) Koulutuksen järjestäjä on velvollinen ilmoittamaan kunnan Etsivään nuorisotyöhön tiedot täysi-ikäisestä opiskelijasta, joka keskeyttää opinnot lukiokoulutuksessa (Nuorisolaki 2016/1285 11§).
- 3) Opetustoimen henkilökunta on velvollinen ilmoittamaan viipymättä kunnan sosiaaliviranomaiselle, mikäli on tehtävässään saanut kuulla alaikäisestä,

jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää lastensuojelutarpeen selvittämistä (Lastensuojelulaki 2007/417 25§).

- Tehdään lastensuojeluilmoitus opiskelijan kotikuntaan.
 - Lastensuojeluilmoituksen tekee se henkilö, jolla on ensikäden tieto asiasta. Ilmoituksen tekemistä ei voi delegoida muille.
- 4) Mikäli opetustoimen henkilökunnan tietoon tulee, että alaikäinen on joutunut mahdollisen väkivalta- tai seksuaalirikoksen kohteeksi, on hän velvollinen tekemään välittömästi rikosilmoituksen poliisille (LsL 25§).
- Tällaisessa tapauksessa lastensuojeluilmoitus ja rikosilmoitus tehdään ennen yhteydenottoa huoltajaan. Em. tahojen kanssa sovitaan, ollaanko koululta huoltajaan yhteydessä ja mitä tietoa asiasta voidaan antaa huoltajalle.
 - Rikoksesta ei tarvitse olla varmaa tietoa, pelkkä epäily tapahtuneesta ylittää ilmoittamiskynnyksen.

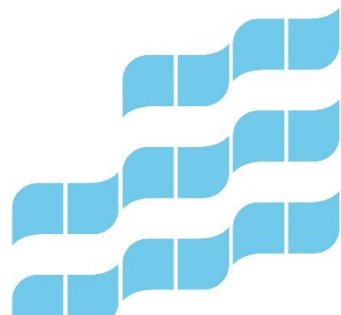
4.5 Yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta tiedottaminen opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

Opiskeluhuollon palveluista ja opiskeluhuollon toimintatavoista tiedotetaan yleisellä tasolla lukioiden tilaisuuksissa ja tiedotteissa opiskeluhooltoon osallistuvan henkilöstön toimesta sekä opiskelijalle henkilökohtaisesti silloin, kun nuorella on opiskeluhuollon palvelujen tarvetta. Koulutuksen järjestäjä tekee tiivistä yhteistyötä oppilaitosten sekä eri yhteistyötahojen kanssa tiedottaen ajankohtaisista opiskeluhuollon asioista.

5. Suunnitelma opiskelijan suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

Mitä on väkivalta?

Väkivalta on vallankäyttöä, jonka avulla väkivaltaa käyttävä osapuoli pyrkii hallitsemaan ja kontrolloimaan toista. Väkivalta voi olla fyysistä, seksuaalista, henkistä, taloudellista tai uskonnollista. Väkivallan tekoja voidaan toteuttaa monella eri tavalla, esimerkiksi fyysisellä kontaktilla, puhumalla, kirjoittamalla ja internetin avulla mm. sosiaalisessa mediassa, valokuvien ja videoiden muodossa.

Mitä on kiusaaminen?

Kiusaamisella tarkoitetaan tahallista toisen ihmisen vahingoittamista, joka on toistuvaa toimintaa. Keskeistä on kiusaamisen kohteeksi joutuneen oma kokemus tilanteesta. Kiusaaminen voi ilmetä mm.

- epäystävällisenä puhetyylinä tai nimittelynä
- fyysisenä satuttamisena
- tavaroiden vahingoittamisena tai käyttämisenä ilman lupaa
- painostamisena, uhkailuna ja kiristämisenä
- eristämisenä ryhmän ulkopuolelle
- nettikiusaamisena

Mitä on häirintä?

Häirintää on sellainen epäasiallinen kohtelu, josta voi olla vaaraa tai haittaa yksilön turvallisuudelle tai terveydelle.

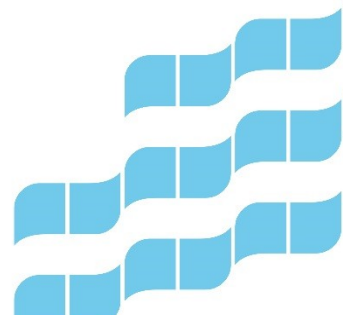
Seksuaalinen häirintä voi ilmetä mm. seuraavin tavoin:

- raiskaus tai sen yritys
- fyysinen koskettelu ja lähentely
- epäasialliset seksuaaliset puheet
- seksuaalisesti vihjailevat eleet tai ilmeet
- epäasialliset seksuaaliset kommentit tai kuvat sosiaalisessa mediassa
- sukupuoliyhteyttä tai muuta sukupuolista kanssakäymistä koskevat ehdotukset tai vaatimukset

Seksuaalisessa väkivallassa on kyse teoista, joissa ihminen loukkaa toisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta.

Puuttuminen väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteisiin

Kiusaamista, väkivaltaa ja häirintää ehkäistään turvallisen ilmapiirin luomisella. Väkivallan, kiusaamisen sekä häirinnän kokemuksia ja esiintymistä kartoitetaan säännöllisissä oppilaitoksen opiskelijakyselyissä sekä valtakunnallisella kouluterveyskyselyllä. Opiskelijoita ohjataan tunnistamaan em. häirintätilanteita esimerkiksi käsittelemällä aihetta oppitunneilla (käydään läpi häirinnän eri

muotoja ja toimintaohjeita tilanteita varten). Kiusaamista pyritään ennaltaehkäisemään mm. rakentamalla yhteisiä pelisääntöjä ja luomalla yhteishenkeä ryhmään.

Väkivaltaan, kiusaamiseen ja häirintään on lukioissa nollatoleranssi ja niihin puututaan välittömästi. Opiskelijoita ohjataan ilmoittamaan kokemastaan tai havaitsemastaan väkivalta-, kiusaamis- tai häirintätilanteesta. Kun väkivaltaa, kiusaamista tai häirintää esiintyy, vastuu tilanteeseen puuttumisesta on koko lukion henkilöstöllä.

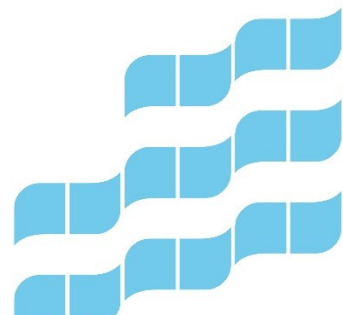
Opiskelija voi ottaa yhteyttä lukion nimeämään yhdenvertaisuusvastaavaan tai tehdä ilmoituksen Wilman kautta digitaalisella lomakkeella ”Ilmoitus kiusaamisesta, häirinnästä tai epäasiallisesta käyttäytymisestä tai kohtelusta”. Ilmoituksen vastaanottaa rehtori.

Kun väkivaltaa, kiusaamista tai häirintää tulee ilmi:

- Asiaa selvittää ja hoitaa eteenpäin tapahtuneesta ensimmäisenä tiedon saanut henkilökunnan jäsen.
- Tiedon ensimmäisenä saanut tekee arvion tilanteen vakavuudesta.
- Vakavassa tilanteessa asia viedään rehtorin käsiteltäväksi.
- Tilanteen selvittelyyn voi osallistua opettajia tai opiskeluhuollon henkilöstöä.
- Tarvittaessa kootaan yksilökohtainen monialainen asiantuntijaryhmä.
- Alaikäisen kohdalla väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteissa toimitaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Ohjeistus väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden selvittelyyn:

1. Keskustelu opiskelijan/opiskelijoiden kanssa.
2. Sovitaan yhdessä etenemistapa (toisen osapuolen kuuleminen).
3. Harkinta, täyttyykö rikoksen tunnusmerkit (liite ”rikokset”).
4. Ohjaus rikosilmoituksen tekemiseen.
5. Mikäli asia ei etene rikosilmoitukseen, otetaan tarvittaessa käyttöön lukion järjestyssääntöjen mukaiset kurinpidolliset toimenpiteet.
6. Mahdollinen sovittelukeskustelu.
7. Seurantakeskustelu.

Tukitoimet tilanteessa osallisina olleille

Uhka- ja väkivaltatilanteissa on aina keskusteltava tilanne läpi asianosaisten kanssa. Keskustelussa tulee arvioida riittävien tukitoimien tarve. Arvion pohjalta ohjataan opiskelija avun piiriin, esimerkiksi opiskeluhuollon palveluihin.

Kurinpidolliset toimenpiteet

Kurinpidollisista toimenpiteistä löytyy tietoa lukiolaista sekä lukiokoulutuksen järjestyssäännöistä.

Rikokset

Uhka- ja väkivaltatilanne voi alkaa rikoksesta, tai tilanne voi johtaa tekijän osalta rikoksen tunnusmerkit täyttävään toimintaan. Rikoksia voi tapahtua uhka- ja väkivaltatilanteissa kasvotusten tai esimerkiksi viestintävälineiden kautta. Rikoksia Suomessa käsittelee Rikoslaki (39/1889). Seuraavassa muutamia tyypillisimpiä uhka- tai väkivaltatilanteissa tapahtuvia rikoksia.

- Laiton uhkaus sekä vainoaminen (25 luvun 7 ja 7a §)

Laittomaan uhkaukseen syyllistyy, mikäli aggressio muuttuu selkeäksi väkivallalla uhkaamiseksi. Pitkään jatkuva uhkailu, ahdistelu, seuraaminen tai muutoin ahdistava toiminta on vainoamista.

- Pakottaminen (25 luvun 8 §)

Kun uhri pakotetaan väkivallalla uhkaamalla sietämään, tekemään jotain tai jättämään jotain tekemättä, täyttää se pakottamisen tunnusmerkit.

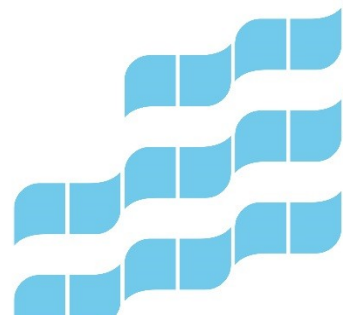
- Kunnianloukkaus (24 luvun 9 §)

Levittäessään henkilöstä valheellisia väittämiä tai vihjauksia, joilla aiheutetaan uhrille vahinkoa, kärsimystä tai halveksuntaa, syyllistyy näiden levittäjä kunnianloukkaukseen. Kuten laittomia uhkauksia, kunnianloukkauksiakin voi tapahtua usein myös viestintävälineiden kautta ja erityisesti sosiaalisessa mediassa.

- Seksuaalinen ahdistelu (20 luvun 5a §) sekä seksuaalinen häirintä

Seksuaalista ahdistelua on kaikki luvaton ja asiaton koskettelu, jossa toteutetaan uhrille seksuaalinen teko. Tampereen kaupungilla on nollatoleranssi seksuaaliseen häirintään. Seksuaalista häirintää voi tapahtua myös oman henkilöstön välillä. Seksuaalinen häirintä voi olla esimerkiksi seksuaalisia ei-toivottuja kommentteja, ehdotuksia tai eleitä.

- Lievä pahoinpitely, pahoinpitely sekä törkeä pahoinpitely (21 luvun 5, 6, ja 7 §)

Pahoinpitely on aina fyysisen koskemattomuuden väkivaltaista rikkomista. Lievää muotoa on esimerkiksi töniminen, repiminen tai muu vastaava lievä väkivalta. Toisen ääripään eli törkeän teon tunnusmerkit täyttävät esimerkiksi astalolla tai aseella toisen kimppuun hyökkääminen.

- Vahingonteko (35 luvun 1, 2 ja 3 §)

Aina uhka- tai väkivaltatilanne ei ole suoraan henkilöön kohdistuvaa. Tekijän särkiessä tahallisesti toisen omaisuutta, syyllistyy hän vahingontekoon.

- Julkisrauhan rikkominen sekä salakatselu (24 luvun 3 ja 6 §)

Mikäli tekijä tunkeutuu tai piiloutuu tahallisesti ulkopuolisilta suljettuun tilaan, hän syyllistyy julkisrauhan rikkomiseen. Kuvatessaan uhria hänen yksityisyyttään loukkaavasti ulkopuolisilta suljetussa tilassa tai kotirauhan suojaamassa paikassa, kuten pukuhuoneessa tai käymälässä, syyllistyy tekijä salakatseluun.

6. Toiminta äkillisissä kriisi-, uhka- ja vaaratilanteissa sekä erilaisissa häiriötilanteissa

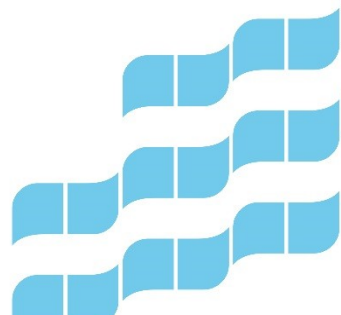
Kriisitilanteita ovat turvallisuuden tunnetta uhkaavat, järkyttävät ja ennalta arvaamattomat tapahtumat, joilla on voimakas kielteinen vaikutus yksilöön tai yhteisöön. Lukioissa tapahtuvia kriisitilanteita ovat mm.

- opiskelijan tai henkilökunnan jäsenen kuolema
- suuronnettomuudet
- muut vakavat onnettomuudet ja läheltä piti -tilanteet
- väkivaltatilanteet ja niiden uhka

Kriisien hallinta lukioissa perustuu kriisivalmiuden ylläpitoon. Ajan tasalla oleva kriisivalmius turvaa, että yhteisössä on valmistauduttu toimimaan ennalta sovittujen käytänteiden mukaisesti ja jokainen yhteisön jäsen tietää oman vastuualueensa kriisitilanteen sattuessa.

Lukiokohtainen kriisiryhmä

Kriisityö Pirkanmaan kouluissa ja oppilaitoksissa –ohjeistus sisältää suosituksia ja linjauksia kriisiryhmän toimintaan ja kriisityön toteuttamiseen.

Lukiokohtaisen kriisiryhmän tehtävään kuuluu lukioyhteisöä koskettavien kriisitilanteiden hoitaminen. Kriisiryhmän toiminnasta ja ryhmän koordinoinnista kriisin aikana vastaa rehtori tai apulaisrehtori.

Kriisiryhmässä ovat mukana ainakin rehtori ja/tai apulaisrehtori ja opiskeluhuollon edustajia.

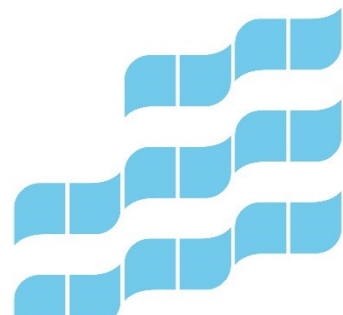
Kriisiryhmän kokoontuminen

Kriisiryhmän tulee kokoontua sovitusti vähintään kaksi kertaa lukuvuoden aikana rehtorin tai apulaisrehtorin kokoon kutsumana. Kriisiryhmä kokoontuu sekä etukäteen sovitusti että akuuteissa kriisitilanteissa. Akuuteissa kriisitilanteissa ryhmän on kokoonnuttava mahdollisimman pian. Kriisiryhmän tulee sopia nopea tiedonvälityskanava ryhmän kokoon kutsumiseksi ja tiedon välittämiseksi. Mikäli kriisitoiminnasta vastaavaa ei akuutissa tilanteessa välittömästi tavoiteta, kriisiryhmän voi kutsua koolle myös joku muu ryhmän jäsenistä.

Kriisiryhmän tehtävät

- lukiokohtaisen kriisisuunnitelman laatiminen
- Kriisiryhmän kokoonpanon ja yhteystietojen ajantasaisuuden varmistaminen
- Opiskelijoiden ja henkilökunnan perehdyttäminen kriisikäytäntöihin
- Kriisivalmiuden ylläpito kokoontumalla säännöllisesti
- Toteutettujen toimien arviointi akuutin kriisin jälkeen
- Tapahtuneen purku kriisiryhmän sisäisesti

Kriisiryhmän keskeisin tehtävä on laatia lukiokohtainen kriisisuunnitelma sekä ylläpitää kriisitoimintavalmiutta. Kriisisuunnitelman päivittämisestä ajantasaiseksi vastaa rehtori tai apulaisrehtori. Kriisikäytäntöjen jalkauttaminen opiskelijoille sekä henkilökunnan perehdyttäminen kriisitoimintaan tulee olla osa kriisisuunnitelmaa. Kriisitilanteen jälkeen ryhmä arvioi toteutetut toimet ja tarvittaessa tekee päivityksiä kriisisuunnitelmaan.

Kriisiryhmän toiminta akuutissa tilanteessa

- välitön kokoontuminen
- arvio tilanteen vakavuudesta ja sen mukainen toimintasuunnitelma
- tukitoimien järjestäminen (lukion sisäiset toimet ja ulkopuolisen tuen tarve)
- sisäinen ja ulkoinen tiedottaminen tilanteesta (rehtori/lukiokoulutuksen johtaja)
- yhteydenotto asianosaisten läheisiin ja tukipalvelujen piiriin ohjaaminen
- arvio yhteydenotosta viranomaistahoihin (mm. poliisi, sosiaali- ja terveystoimi)

Psykososiaalisen tuen järjestäminen

Kriisiryhmä kokoontuu akuutissa kriisitilanteessa arvioimaan tilanteeseen tapauskohtaisesti soveltuvan psykososiaalisen tuen toteutusmuodot. Psykkiset tukitoimet suunnitellaan tapahtuman vakavuuden ja kriisin jälkeisten reaktioiden mukaisesti.

Lukion sisäistä tukea ja konsultaatioapua antavat opiskeluhuollon työntekijät (psykologi, kuraattori, terveydenhoitaja, lääkäri).

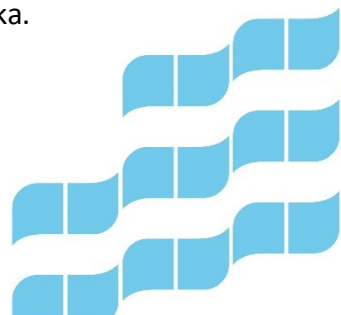
Opiskeluhuollon työntekijät voivat tarvittaessa pyytää lisätukea kriisitilanteisiin Kriisikeskus Osviitasta.

Tukitoimet yhteisötasolla

Yhteisötasolla tilanteeseen soveltuva tukimuoto voi olla luokassa käytävä keskustelu opiskelijoiden kanssa (esim. opettajan vetämänä). Yhteinen tapahtuneen käsittely ja nopea paluu opiskelun arkeen tukee kriisin kohdanneiden opiskelijoiden toipumista.

Tarvittaessa voidaan järjestää ammattihenkilön toimesta kriisin jälkeinen purkukeskustelu, johon osallistujat sovitaan tapauskohtaisesti. Purkukeskustelussa käydään läpi tapahtunut ja osallistujien kokemukset tapahtuneesta.

Tilannearvion pohjalta voidaan ohjata kriisin kokenut myös debriefing-keskusteluun. Debriefing-keskusteluja järjestävät terveystakeskukset, mielenterveystoimistot, seurakunnat ja punainen risti. Tampereella debriefing-kriisityötä tekee Tampereen akuutti-psykiatrian poliklinikka.

Yksilötason psyykkinen ensiapu

Kriisitilanteelle tunnusomaista on psyykkinen sokkireaktio. Sokkivaihe alkaa heti kriisin laukaisseen tilanteen jälkeen ja kestää tunneista vuorokausiin. Sokkivaiheen aikana ihminen ei kykene vielä käsittämään kriisin aiheuttanutta tapahtumaa ja saattaa jopa kieltää sen. Osa sokkivaiheessa olevista lamaantuu täydellisesti, osa taas käyttäytyy korostuneen rationaalisesti ja tunnereaktiot sulkeutuvat pois. Sokkivaiheessa olevan henkilö saattaa reagoida voimakkaalla kiihtymystilalla esimerkiksi huutaen tai itkien voimakkaasti. Lamaantumisen ja levottomuuden vuorottelu ovat myös tavallista.

Sokissa olevaa ihmistä auttaa turvallisen ilmapiirin luominen. On tärkeää pysyä rauhallisena ja antaa sokissa olevan ihmisen halutessaan käydä läpi tapahtunutta omalla yksilöllisellä tavallaan.

Shokkivaiheessa oleva tarvitsee yleensä konkreettista turvaa ja kokemuksen siitä, että läsnä olevat ihmiset hallitsevat tilanteen. Tulee huomioida, että tilanteen arviointikyky voi olla sokkireaktion aikana heikentynyt ja henkilö saattaa kieltäytyä tarjotusta avusta. Mikäli sokissa oleva henkilö kieltäytyy avusta, tulee varmistaa lähipiirin tuki eikä sokissa olevaa saa jättää yksin. On hyvä ottaa huomioon, että kerrotut asiat eivät jää useinkaan sokissa olevan mieleen ja kyky vastaanottaa tietoa on heikentynyt.

7. Lukiokoulutuksen opiskeluhooltosuunnitelman toteutuminen ja seuranta

Tampereen kaupungin koulutuksen järjestäjän opiskeluhooltosuunnitelman yhteisessä osassa on kerrottu, miten opiskeluhooltosuunnitelman toteutumista seurataan.

Lukioiden lukuvuosisuunnitelman opiskeluhoollon osien toteutumista seurataan lukiokoulutuksen ja lukioiden toimesta. Lukioissa opiskeluhooltosuunnitelman seurannasta ja toteuttamisesta ovat vastuussa oppilaitosten yhteisölliset opiskeluhooltoryhmät, joissa koulutuksen järjestäjän suunnitelman lisäksi noudatetaan oppilaitoskohtaista opiskeluhooltosuunnitelman osaa. Lukion YHR päivittää lukuvuosisuunnitelman osana olevaa opiskeluhoollon lukiokohtaista osaa lukuvuosittain.

